

zo simpel is het!

preek over II Koningen 5

bijbellezing: II Koningen 5

Bedum, 27 september 2020

ds. Marten de Vries

Lieve kinderen van Vader in de hemel en van moeder de kerk,¹ beste broers en zussen,

meisje

lockdown

Er was eens een meisje. Groep 6 of groep 7 misschien. Tenminste, als ze naar school gekund had. Maar dat kon niet. Ook niet als de basisschool toen al bestaan had. Geen idee hoe het kind heette. Ik noem haar maar 'Naomi'; dat betekent, net als 'Naäman' 'aantrekkelijk'. (Héél toevallig heet mijn oudste kleindochter ook zo.) Naomi kon geen kant op. Naomi was in complete lockdown. Naomi was een slavinnetje. Een paar jaar geleden gekidnapt. Geroofd door een bende mannen die in haar dorp kwamen.² En toen verkocht, op de markt van Damascus: de hoofdstad van Aram, Syrië. Aan meneer Naäman. En nu moest ze elke dag keihard werken voor zijn vrouw. En papa, mama, broertje, zus en vriendinnen zag ze misschien nooit meer terug...

geloof

Naomi is een meisje uit Israël. Ze gelooft in God. Dat heeft ze geleerd van haar ouders en opa en oma. Heel gewoon? Nou, nee: sommige van haar vriendinnen gaan nooit meer naar de kerk. Die hun ouders zijn, zogenaamd, 'modern'. Die gaan tegenwoordig voor vruchtbaarheidsgod Baäl. Gewoon, net als andere mensen. Omdat je daar meer aan hebt. In het hele land zijn ongeveer zeventuizend mensen over die nog altijd bidden tot de HEER.³ (Nog minder mensen dan in Bedum wonen; ongeveer zoveel als in Winsum.) Het is dus ook geen wonder dat er vijanden zijn gekomen. En dat Naomi ontvoerd is. God heeft vroeger al gewaarschuwd: "Je kinderen worden meegenomen door een ander volk. Je huilt iedere dag en hoopt steeds dat ze terugkomen."⁴

profeet

Meneer Naäman is ziek geworden. Hij heeft de gevreesde ziekte. Die gevaarlijke huidziekte. Er is nu nog maar één zieke plek. Maar iedereen weet: het wordt steeds erger. Deze ziekte is ongenééslijk. En ook besméttelijk. Andere mensen zullen vies van hem worden. Er is geen

¹ Naar Galaten 4,26.

² Vergelijk II Koningen 6,8.

³ I Koningen 19,18.

⁴ Deuteronomium 28,32; zie ook 41.

dokter die er raad mee weet. Maar... Naómi weet iemand die er vast wél iets aan kan doen. In haar eigen land woont een beroemde profeet, Elisa. Die heeft meer wonderen gedaan.⁵ O, Naomi gunt het haar meester zo. Is ze niet kwaad omdat ze haar gestolen hebben? Nee, ze gelooft in God. En ze houdt van meneer en mevrouw. 't Is heel simpel: zĳn profeet is de enige die Naáman beter kan maken. Ze heeft het aan mevrouw verteld.

koning

topgeneraal

Er was eens een koning. Hij heette Hadadezer. 'Benhadad' zeiden ze ook wel. Hadadezer was koning van Syrië. Hij had een topgeneraal, Naáman. Laatst was het oorlog. Met Iraq.⁶ Met Naáman als aanvoerder had Hadadezers leger de vijanden in de pan gehakt. De koning wilde deze veldheer natuurlijk voor geen goud kwijt. Maar... Naáman was ziek geworden. Een heel vervelende ziekte. Waar geen medicijnen voor waren. Daar baalde de koning enorm van. Hij had er kilo's goud voor over dat ie weer beter werd. Maar ja... Nu had Naáman zelf een ideetje. Het dienstmeisje van zijn vrouw wist van een wonderdokter in het land waar ze vandaan kwam. Maar, probleempje: de mensen van haar land waren ook geen vrienden. Of de koning een oplossing wist?

goud

Hadezer weet wel wat. Zulke dingen regel je als collega's onder elkaar. Hij zal een brief schrijven voor koning Joram van Israël. Jórams proféet moet Hadadézers generáál genezen. Nee, hij Hadadezer zal Joram niet om een gunst vragen: "Wil je asjeblijft...?" Ben je gek? Joram is niet hoger dan hĳ. Simpel zat: hij gaat er dik voor betalen. Hij heeft geld zat. Hij zal kilo's en kilo's zilver en goud meegeven. Sjonge, wat Joram daar niet allemaal voor kopen kan... En – doet het ook altijd goed: tien exclusieve kostuums cadeau. Nou, als die andere koning dáár niet voor om gaat...

depri

Paniek in de tent! In het paleis van koning Joram. Er is bezoek, een delegatie uit Syrië. De beroemde generaal met een stuk of wat knechten. En een verzoek van zijn koning. Een onmogelijke vraag: de generaal is ongeneeslijk ziek. Of Joram, maar wil zorgen dat ie weer beter wordt. Alsof hij, Joram Gód is!⁷ Maar hij snapt het wel. Simpel: het is een valstrik. De koning van Syrië wil oorlog met hem beginnen. En nou zoekt hij een smoesje. 'Jij wilt mijn generaal niet genezen? Nou dan zal ik je...' Hij wordt helemaal depri. En scheurt z'n kleren stuk.

hachje

Er was eens een koning. Hij regeerde over Israël, over het volk van God. Hij was bang, doodsbenauwd voor de koning van Syrië. Wat die met hem van plan was. Want hij vertrouwde niet op God. Hij was dan wel niet zo erg als z'n goddeloze ouders, koning Achab en koningin Izebel. Báäl hoefde voor hem persoonlijk niet: twee gouden stieren in Betel en Dan vond ie

⁵ II Koningen 8,4.

⁶ Slag bij Qarqar, 853 a.n.

⁷ Vergelijk Deuteronomium 32,39.

genoeg.⁸ Maar aan God dacht hij nog steeds niet. Hij kwam niet op het idee om advies te vragen aan Elisa. Moet je nagaan: een jóng meísje in een vreemd land dacht wél aan de profeet van de HEER. De volwásen kóning, die zo naar hem toe kon gaan, niét. Die was alleen bezig met z'n eigen hachje.

generaal

quarantaine

Er was eens een generaal. CDS was tie: commandant der strijdkrachten, in Syrië. En... bijzonder succesvol! Iedereen bewonderde deze held. Ook de koning. Maar... ineens stond alles op z'n kop. Hij kreeg jeuk. Het bleek een ernstige ziekte. Nog in het beginstadium, maar toch... En dan had ie nog geluk dat ie niet in Israël woonde: daar moest je onmiddellijk in quarantaine. Maar z'n carrière lag in duigen. Al z'n militaire successen hielpen hem niks.

poen

Er is iéts wat Naäman nog proberen kan. Een paar jaar geleden heeft ie op de slavenmarkt een gevangengenomen meisje gekocht. Dat werkt bij z'n vrouw in de huishouding. Het wist van een wonderprofeet in Samaria, waar haar ouders wonen. De koning vond het prima dat hij daarnaartoe gaat. Met een epistel voor de koning van Israël; en vrachten poen. Misschien vindt die koning het wel een hele eer dat zijn profeet hém genezen mag!

stinkrivier

Maar wat een afgang. Eerst wordt hij doorgestuurd naar een doodgewoon huisje, van de profeet. Dan komt die niet eens persoonlijk voor hem, de generaal, naar buiten; hij bidt niet, behandelt zijn zere plek niet. Maar stuurt alleen een knecht. En die geeft hem een belachelijke opdracht: zevenmaal kopje onder in de Jordaan. Zó simpel! Té simpel. En dan in die Israëlische stinkrivier. Gore moddersloot. Gekke Elisa! Dan hebben ze in Syrië wel wat beters!

geloof

Alles veranderd! Naäman is gezond! Hij heeft het tóch maar geprobeerd. Omdat z'n eigen knechten zo aandrongen. Terug naar de profeet. Gelukkig komt ie nu wel naar buiten. Naäman moet hem vertellen: Elisa's God is de enige. Naäman moet nog wel es met z'n koning naar een afgodstempel. Maar hijzélf gelooft in de HEER. Jammer, Elisa wil geen geld. 'Geef me dan maar wat heilige grond mee'. Alsof niet de héle aarde van God is...⁹

onbetaalbaar

Hij snapt het nog niét helemaal. De profeet wil nóg geen beloning. Maar als Naäman op de terugweg is, komt de herkansing. Die knecht van eerder haalt hem in. Zijn baas kan alsnog veel geld gebruiken. Naäman geeft tweemaal zoveel als hij vraagt: kan de profeet een poosje vooruit. En een paar loopjongens mee om alles te tillen. Jammer... Het is zo simpel: wat God geeft: militair succes, gezondheid of wat ook is ál-tijd ón-betaalbaar!

⁸ II Koningen 2,1-3; I Koningen 12,26-30.

⁹ Psalm 24,1.

profeet

wonderen

Er was eens een profeet. Een knecht van God. Elisa heette hij. Hij zei dat de mensen zich moesten bekeren. Ze moesten niet langer geloven in dingen die mensen zelf verzonnen hadden. Ze moesten weer gaan bidden tot de HEER. Hij voegde bij z'n wóórdén ook wónderen. Toen hij met z'n jas op de Jordaan sloeg ging het water voor hem aan de kant.¹⁰ Hij maakte met zout water drinkbaar.¹¹ Hij maakte voor een arme vrouw van een klein beetje olie een heleboel, zodat ze die kon verkopen.¹² Hij ging bovenop een dode jongen liggen die weer levend werd.¹³ Enzovoort.¹⁴

forwarden

Er is iets aan de hand. Grote consternatie. De koning ziet het niet meer zitten. Hij heeft z'n kleren verscheurd. Hij zit met z'n handen in het haar. Want hij moet een belangrijke soldaat genezen. En dat kan hij niet. Nee, natuurlijk kan hij dat niet. Dat kan de HEER alleen. Maar waarom denkt de koning dan niet aan hém? Hij is toch Gods proféét? Laat de koning zijn bezoek maar forwarden. Naar hém. Nee, Elisa gaat niét naar het paleís. Waarom niet? Nogal simpel: de koning moet niet denken dat Elisa zijn knechtje is. Elisa is dienaar van Gód!

leren

Ook Naáman moet niet denken dat Elisa nu wel even bij hém komt. Laat de generaal maar naar z'n huisje komen. Naáman moet véél leren. Ook dat Elisa geen toverdokter is. Hij gaat niks bij hem doén. Met z'n hand over de zere plek strijken bijvoorbeeld. Hij gaat alleen iets zéggen. iets doorgeven. Van zijn God. Via een knecht. En als Naáman gehoorzaam is, wordt hij weer beter. En dan is er nóg iets dat Naáman uit z'n hoofd moet zetten. Hij mag er niks voor betalen. Wat God geeft is altijd gratis. Rijke mensen hebben geen voorrang bij God.

gratis

"Laat die man zien dat er in Israël een echte profeet is!" Nee, Elisa loopt hier niet een beetje op te scheppen. Hij is écht een echte profeet. Hij strijkt niet met z'n hánd, maar óók niet met de éér. Dié is voor de HÉÉR alleen. Als Naáman weer gezond is, wil Elisa daar beslist géén geld voor hebben. Hij zweert het: "Zo zeker als de Heer leeft." En zo hoort het. Dominees enzo moeten niet arm zijn maar mogen ook niet rijk worden van hun preken. Want wat zij délen, is óók niet te koop. Zo simpel is het.

kans

Gechazi bederft het dan nog bijna. Maar de profetenknecht moet niet denken dat hij daar mee wekomt. De Heilige Geest laat Elisa precies weten wat Gechazi stiekem doet. Als die terugkomt, gééft Elisa hem nog een kans om z'n excuus aan te bieden. Maar ja, als hij dat niet doet...

¹⁰ II Koningen 2,14.

¹¹ II Koningen 2,19-22.

¹² II Koningen 4,1-7.

¹³ II Koningen 4,32-35.

¹⁴ II Koningen 8,4: '...de bijzondere daden van de godsmán'.

knecht

terugreis

Er was eens een knecht die met z'n meester mee mocht naar het buitenland. Hij was trots op hem. Z'n heer was in de oorlog beroemd geworden. Ook de koning was wijs met hem. Maar... de knecht had óók médelijden. Z'n heer was ziek. Nou had ie gehoopt op een profeet in Samaria, dat die nog iets kon doen. Maar... die vroeg zoiets doms! Dat ze waren alweer op terugreis. Zou hij vragen het tóch te proberen: zevenmaal in bad? Nou ja, de Jordaan? Het was simpel. En gratis. Báátte het niet, kwáád kon het toch evenmin? En dat bleek!

alweer

Nu reist hij alwéér terug, nu weer naar het zuiden. Naäman heeft hem en een andere knecht teruggestuurd. Opnieuw naar het huis van de profeet. Met die z'n knecht, Gechazi mee. Om twee zakken met zilver te dragen. Eerst wilde Elisa helemaal niks hebben. Maar hij had toch een en ander nodig, bleek achteraf... Naäman wacht wel. Als ze er bijna zijn, kunnen ze weer vertrekken. Gechazi redt zich verder wel, zegt ie. Nou, prima!

koeiig

Er was eens een knecht. Gechazi heette hij. Hij werkte voor Elisa. Die was profeet. Hij bewonderde hem. Want hij deed altijd van die wonderen. Maar... de knecht vond hem óók stóm. Nou kon hij in één klap rijk worden. De generaal van Syrië bood hem een kapitaal aan omdat Elisa hem genezen had. En dat sloeg tie gewoon af. Ongelooflijk koeiig! En nog beledigend voor Naäman ook trouwens. Zou hij... Ja, goed plan! Hij zou stiekem achter de Syriërs aangaan. Hij had best een goed verhaal. Over bezoek van armlastige profeten. En dan was hijzélf in één keer binnen.

thuisisolatie

Het gaat goéd. Het blijkt eigenlijk supersimpel: Naäman geeft hem het dubbele van wat hij vraagt. Maar het loopt foút áf. Elisa kijkt dwars door hem heen. Gechazi kan er niet onderuit. Hij kříjgt wat Naäman wilde achterlaten. Maar nog méér. Z'n géld en z'n goéd, waarmee hij schatrijk wordt. Maar óók Naämans ziókte: Gecházi zit er direct helemaal onder. Árme man. Hij en z'n hele familie, volledig in thuisisolatie. Nergens kunnen ze nog terecht.

genade

Elisa zweert: Naäman mag niks betalen. Gechazi het tegenovergestelde. Fout! Sempel: wie God op z'n Wóórd gelooft, krijgt niet uit verdiénste maar alleen uit genáde!

ik...

geloven als een kind

Ik ben er ook nog. En jij. En Jezus Christus. Bijzonder, dat kind. Dat ze in dat vreemde land het geloof in God niet kwijtraakte. Ze heeft als klein meisje thuis vast veel over de HEER gehoord. En gezien hoe gelovig haar ouders waren. Bijzonder dat ze de man die haar gevangen hield niet allerlei zióktes maar gezóndheid toewenste. En dat ze bij ongelovige mensen over Gods

profeet durfde te praten. Later wordt haar meester net als zij. “Z’n huid werd zo glad als dat van een jong kind”.¹⁵ Ook hij ging ‘geloven als een kind’ – zoals Jezus later leerde.¹⁶

Albanese jeugd nodig

Die koning is nou géén goed voorbeeld. Allebei niet, trouwens. Die éérste niet omdat hij dacht dat gezondheid te koop is. Die twééde niet omdat hij in crisistijd alleen maar bloednerveus werd; en helemaal niet aan God dacht. En dat er iemand van buiten de kerk nodig was om hem aan Gods profeet te laten denken. Misschien hebben wij óók Syrische christenen nodig. Of Albanese jeugd. Om ons eraan te herinneren dat we altijd terecht kunnen bij Jezus. “Die onze ziekten droeg, die ons lijden op zich nam.”¹⁷ Zodat zelfs óngeneeslijke ziekte ons niet meer kan scheiden van Gods liefde.¹⁸

vatbaar zijn we allemaal

En dan Naäman. ‘Koning, keizer, generaal, vatbaar zijn we allemaal’. Later preekt Jezus in Nazaret over hem. De mensen van zijn geboortedorp geloven niet in Jezus. Eerst moet Hij een wonder doen, zeggen ze. En dan zegt Hij: ‘Pas op.’¹⁹ God zit niet aan jullie vast. Er waren vroeger veel zieke mensen in Ísraël die níét beter werden. Maar Naáman genas Hij wel toen die uiteindelijk gehoorzaamde aan wat de profeet van God had gezegd.’

Jezus heeft betaald

Via Gechazi had Elisa verteld wat Naäman moest doen. Zeven keer kopje onder. Zo simpel was het. Om bij Gods verbond te mogen horen is ook niks anders nodig dan de doop.²⁰ Onderdompeling in ‘het bad van de wedergeboorte’, zoals Paulus schrijft.²¹ ‘Besprenkeling met het bloed van Jezus Christus’, zoals Petrus schrijft.²² Passief. Het kost jou niks. Jezus heeft voor jou betaald.²³ Te simpel om waar te zijn? Je hoeft het alleen maar te accepteren.

er gaat niets boven...

Geld is één ding. Gezondheid een ander. Maar er gaat niets boven de Jordaan waar Johannes doopte.²⁴ Er gaat niets boven de rivier waar ik ‘al mijn zonden, al mijn zorgen’ kwijt kan. Zonder status. Als asielzoeker, bedelaar. “Als zieke bij de dokter”.²⁵ “Naäman heeft geluisterd en nooit spijt gehad.”

Amen

¹⁵ Vergelijk vers 2: ‘נַעֲרָה קַטְנָה’ met vers 14: ‘נַעַר קָטָן’.

¹⁶ Marcus 10,15.

¹⁷ Jesaja 53,4.

¹⁸ Romeinen 8,38.39.

¹⁹ Lucas 4,23-27.

²⁰ Marcus 16,16.

²¹ Titus 3,5.

²² I Petrus 1,2.

²³ I Korintiërs 7,23.

²⁴ Marcus 1,1-6.

²⁵ Gereformeerd Kerkboek, Avondmaalsformulier 3.